

Maailmakodaniku oskuste arendamine improfilmi häkatoni kaudu

Koostanud Peipsi Koostöö Keskus 2024 a.

Väljaandmist toetas ESTDEV- Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus

Juhendmaterjal valmis ESTDEV projekti “Maailmakodaniku pädevusmudeli rakendamine improviseeritud filmiloomise meetodil globaalse õigluse, kliimaõigluse ja vastastikuse sõltuvuse õppes” tegevusena sügisel 2024 a.

Raporti koostas: Ederi Ojasoo

Rohkem infot Peipsi Koostöö Keskuse tegevuse kohta:

www.ctc.ee

<https://www.facebook.com/peipsicenter>

Sisukord

Eessõna.....	4
1. Improfilmi häkaton.....	5
1.1. Eesmärk ja idee.....	5
1.2. Häkatoni etapid.....	6
1.3. Soovituslik ajakava.....	7
1.4. Seos õppekavadega.....	8
2. Kliima ja õiglus.....	9
3. Improfilmi loomise juhendmaterjal.....	11
3.1. Lühifilm ja selle loomise etapid.....	11
3.2. Loo loomine: stsenaarium, loo struktuur ja tegelased.....	13
4. Operaatoritöö.....	15
4.1. Kaamera käsitlemine.....	15
4.2. Visuaalne stiil ja esteetika.....	16
4.3. Kaameranurgad ja perspektiiv.....	17
4.4. Videovormingud mobiiltelefonidele.....	20
5. Monteerimise algteadmised.....	21
5.1. Monteerimise juhised.....	21
5.2. Heli ja muusika.....	23
6. Roheline filmiloomine.....	24
6.1. Improfilmi häkaton kui keskkonnasõbralik sündmuskorraldus.....	24
7. Õppevideod.....	25
8. Kasutatud allikad.....	26
LISAD.....	28
Lisa 1. Tööleht: idee ettevalmistamine meeskonnas.....	28
Lisa 2. Tööleht: storyboardi ehk piltloo loomise.....	29
Lisa 3. Filmitegemise kontrollnimekiri.....	30

Eessõna

Me kõik unistame maailmast, kus valitseb rahu ja konflikte lahendatakse ilma vägivallata. Maailmast, kus inimesed elavad kooskõlas loodusega, väärtustades ja säilitades planeedi habrast tasakaalu. Kus igaühel on ligipääs kvaliteetsele tervishoiule ning võimalus elada täisväärtuslikku ja tervislikku elu. Kus kogukonnad on ühtehoidvad, hoolivad ning püüavad üheskoos luua paremat tulevikku.

Sellise maailma saavutamiseks võttis ÜRO 2015. aastal vastu kestliku arengu tegevuskava aastani 2030. See ambitsioonikas kava sisaldab 17 kestliku arengu eesmärki, mis seavad esikohale tasakaalu inimeste heaolu ja planeedi piiratud ressursside vahel, pakkudes teed jätkusuutlikuma ja õiglasema tuleviku poole

Maailmaharidus on võtmetähtsusega nende eesmärkide elluviimisel, kuna jagab teadmisi globaalsete süsteemide mõjust meie igapäevaelule ning näitab, kuidas igaüks meist saab maailma positiivselt mõjutada. See õpetab meid kriitiliselt mõtestama maailma ja oma rolli selles ning avab meie silmad, südamed ja meeled maailma tegelikkusele, nii kohalikul kui globaalsel tasandil (Puusepp 2020).

Maailmahariduse põhiväärtused on solidaarsus, võrdsus, kaasamine ja koostöö. Need väärtused on aluseks maailmakodaniku pädevusmudelile, mis arendab oskusi, nagu süsteemne mõtlemine, uuriv, kriitiline ja loov mõtlemine, koostöö- ja konfliktilahendusoskus, säilenõtkus ja kohanemisvõime, empaatiavõime ning suhtlusoskus (Puusepp 2020, GENE 2022).

4. novembril 2022 võeti vastu Maailmahariduse Euroopa deklaratsioon aastani 2050 - Dublini deklaratsioon. See rõhutab hariduse ja eelkõige maailmahariduse olulist rolli meie ühise tuleviku kujundamisel. Märgitakse, et maailmaharidus suurendab inimeste mõjuvõimu nii individuaalsel kui kollektiivsel tasandil, aidates neil õppida ja tegutseda maailma muutmiseks.

Astumaks samme maailmahariduse edendamiseks loodi 2022. aastal Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskuse ESTDEVi tellimusel **maailmakodaniku pädevusmudel** (Helin jt 2022).

Maailmakodaniku pädevusmudel kirjeldab teadmisi, oskusi ja väärtusi (solidaarsus, võrdsus, kaasamine, koostöö jne) mida vajame mitmekultuurilises ja keerukas keskkonnas tegutsemiseks.

Kutsume haridusasutusi järgima oma tegevustes maailmakodaniku pädevusmudelit, et aidata luua maailma, kus valitsevad õiglus, rahu, võrdsus ja jätkusuutlikkus. Maailmakodaniku pädevusmudelit rakendamiseks koolides on mitmeid õppematerjale ja vahendeid. Selles juhendis tutvustame improfilmi häkatoni, mis seob maailmakodaniku mudeli põhielemente loomingulise filmitegemise protsessiga.

1. Improfilmi häkaton

1.1. Eesmärk ja idee

Rohelise Improfilmi häkaton on loov ja energiline sündmus, kus keskkonnateemad põimitakse filmikunstiga, et luua improvisatsioonilisi lühifilme. Osalevad meeskonnad peavad etteantud aja ja piiratud ressursside raames looma lühifilmi, mis tõstab esile keskkonnateemasid ning kutsub vaatajaid mõtlema rohelisema tuleviku üle.

Maailmakodaniku pädevusmudeli rakendamine rohelise improfilmi häkatonide kaudu aitab õpilastel arendada selliseid oskusi nagu globaalne teadlikkus, kriitiline mõtlemine, austus, vastutustundlik tegevus jne. See õppimisviis ootab õpilastelt aktiivset ja loomingulist osalust.

Improfilmi häkatonide kaudu saab arendada:

- ◇ **Teadmisi globaalteemadel:**
  - Julgustades õpilasi valima filmide teemadeks üleilmseid probleeme nagu kliimamuutused, keskkonnaalane õiglus ja kestlik areng, süveneb õppurites arusaam, kuidas kohalikud tegevused mõjutavad kogu maailma ja kuidas üleilmsed probleemid mõjutavad kohalikke kogukondi.
  - Häkatoni käigus on hea korraldada töötubasid või loenguid, kus selgitatakse kliimaõigluse ja keskkonnaprobleemide üleilmset mõju. See aitab õpilastel näha seoseid oma igapäevaelu ja suuremate globaalsete küsimuste vahel.
- ◇ **Probleemide lahendamise oskust ning kriitilist mõtlemist:**
  - Häkatonides tegutsemine suunab õpilasi analüüsima kliimaprobleemide põhjuseid ja tagajärgi.
  - Korraldades häkatoni raames arutelusid, kus meeskonnad esitavad oma ideid ja saavad teistelt meeskondadelt tagasisidet, arenevad analüüsi oskused.
- ◇ **Koostööd, vastutustunnet ja kaasamist:**
  - Häkatoni meeskonnad võiksid koosneda erinevate taustadega õpilastest, et edendada koostööd ja vastastikust austust. See aitab neil mõista ja väärtustada mitmekesisust nii oma meeskonnas kui ka laiemalt.
  - Häkatoni korraldamisel on oluline jälgida, et kõik õpilased oleksid kaasatud. Moodustades meeskonnad, kus igaühel on oma roll, arendame kaasatust ja iga liikme vastutust.
  - Omaloodud filmide kaudu saavad osalejad esitada ideid ja algatusi, mis innustavad ka teisi koolis või kogukonnas vastutustundlikult tegutsema. Samuti motiveerime nii teisi nii koolis, perekonnas või kogukonnas kliimaprobleemidega tegelema.
- ◇ **Arendada loovust:**
  - Improfilmi häkaton arendab õpilastes tehnilisi oskusi, sealhulgas kaameratöö, heli salvestamine ja monteerimine. See on oluline ja tänapäeva hädavajalik digitaalse kirjaoskuse osa!
  - Õpitakse, kuidas kasutada filmi kui meediumi, et edastada keerukaid sõnumeid tõhusalt ja kaasahaaravalt, näiteks rakendades oma loovust kliimaõigluse alaste lugude jutustamisel.

Käesolev juhendmaterjal keskendub improfilmi häkatonide elluviimisele koolides. Eesmärk on läbi loominguulise tegevuse tõsta õpilaste teadlikkust globaalsest õiglusest, edendada koostööd ja loovust ning pakkuda osalejatele võimalust oma oskusi ja teadmisi rakendada ajaliselt piiratud keskkonnas.

1.2. Häkatoni etapid

Häkaton on intensiivne loomeprotsess, mis on jagatud mitmeks etapiks ning igal neist on oluline roll lõpptulemuse saavutamisel.

Etapp 1: ideede väljatöötamine

- **Töö käivitamine:** häkatoni alguses tutvustatakse osalejatele eesmärke ja teemat, näiteks kliimaõiglus ja roheline filmimine.
- **Meeskondade loomine:** Igas meeskonnas peaks olema inimesi, kes täiendavad üksteise oskusi, näiteks stsenaariumi kirjutajad, operaatorid, monteerijad ja produtsendid, näitlejad, kunstnikud jne.
- **Ideede kaardistamine:** osalejad loovad ja kaardistavad võimalikult palju ideid.
- **Ideede valik ja täpsustamine:** pärast ideede genereerimist arutatakse neid ühiselt ning valitakse välja need, mis kõige paremini vastavad häkatoni eesmärkidele. Valitud ideid täpsustatakse ja arendatakse edasi, võttes arvesse teema asjakohasust ja tehnilisi võimalusi.

Etapp 2: meeskonnatöö ja projektide väljatöötamine

- **Projekti kavandamine:** meeskonnad loovad oma idee põhjal esialgse plaani, mis hõlmab stsenaariumi kontseptsiooni, visuaalset stiili, tehnilisi vajadusi ja ajakava. Siin pannakse paika, kuidas jaotatakse ülesanded ning millised on vajaminevad ressursid
- **Idee testimine ja täiustamine:** meeskonnad töötavad oma ideid läbi, testides neid *storyboardi* ehk piltloo loomise abil. See võimaldab tuvastada ja lahendada potentsiaalsed probleemid enne lõpliku projekti teostamist.

Etapp 3: lõpptulemuse loomine ja esitlus

- **Filmi tootmine:** meeskonnad alustavad oma projektide filmimist ja monteerimist vastavalt kavandatud ajakavale. Siin on oluline, et kõik liikmed täidaksid oma rolle ja töötaksid tihedas koostöös, et tagada ühtne lõpptulemus.
- **Esitlus ja tagasiside:** häkatoni lõpus esitavad meeskonnad oma filmid teistele osalejatele. Meeskonnad selgitavad oma projekti ideed ja teostust, millele järgneb tagasiside ja arutelu.

1.3. Soovituslik ajakava

Improfilmi häkatoni soovituslik ajakava võiks olla järgnev, kui loote filmid ühe päeva jooksul.

09:00 - 09:40 Kogunemine ja sissejuhatus

- Korraldajate tervitussõnad, ajakava ja reeglite tutvustamine.
- Lühike inspiratsiooniloeng kliima- ja keskkonnateemadel

09:40 - 09:50 Paus

09:50 - 10:35 Minutifilm, loojutustus, filmimise ja montaaži baastõdede tutvustus. Piltloo loomise tutvustus (45 min).

10:35 – 10:45 Paus

10:35 – 11:20 Grupitöö: osalejad jagatakse meeskondadeks (nt 3-5 inimest meeskonnas).

- Iga meeskond loob oma filmile idee.
- Meeskonnad teevad kiire süžeeskeemi, piltloo.

11:20 – 12.10 Lõuna

12:10 – 12:55 Filmimine: meeskonnad filmivad oma lühifilmi, kasutades kaasavõetud või korraldajatelt saadud seadmeid

12:55 – 13:05 Paus

13:05 - 13:40 Montaaž: meeskonnad monteerivad ja töötlevad oma filmitud materjali

13:40 – 13:50 Paus

13:50 – 14:35 Filmide esitamine

14:35 – 14:50 Tagasiside

Lisaelemendid, mida võiks kasutada:

 Roheline mõtteviis: osalejad julgustatakse mõtlema oma ökoloogilisel jalajäljele ja selle vähendamisele häkatoni ajal; näiteks kasutama taaskasutusmaterjale ja keskkonnasõbralikke filmiseadmeid.

 Mentorlus: kohapeal võivad olla ka mentorid, kes saavad aidata meeskondadel ideid arendada ja tehnilisi lahendusi leida.

1.4. Seos õppekavadega

Rohelise Improfilmi ühepäevase häkatoni saab ühendada mitme põhikooli ainekavaga, eriti neid, mis keskenduvad loovusele, keskkonnateadlikkusele ja tehnoloogilistele oskustele. See lähenemine arendab erinevate teadus- ja kunstivaldkondade omavahelist integreerimist.

Loodusõpetus:

- Keskkonnaharidus – häkaton keskendub ökoloogia, kliimamuutuste, looduskaitse ja jätkusuutlikkuse teemadele.
- Praktilised ülesanded – loodusõpetuses kasutatakse tihti praktilisi projekte, kus õpilased uurivad keskkonnaprobleeme. Häkaton annaks õpilastele võimaluse rakendada oma teadmisi loodusõpetusest loovalt ja innovatiivselt.

Eesti keel ja kirjandus:

- Väljendusoskus – filmi stsenaariumi kirjutamine, karakterite loomine ja loo jutustamine aitavad arendada õpilaste kirjutamis- ja lugemisoskust.
- Loovkirjutamine – improfilmi süžee ja dialoogi loomine toetab loovkirjutamise oskust, mis on oluline osa kirjanduse ja eesti keele õppekavast.

Kunst ja Muusika

- Visuaalne kunst – filmi loomine ja monteerimine hõlmavad visuaalset kujundust, mida saab siduda kunstiõpetusega. Õpilased saavad kasutada oma oskusi kompositsioonis.
- Heli ja muusika – filmide taustamuusika loomine ja helindamine seostub muusikaõppega, kus õpilased saavad katsetada heliloominguga ja õppida, kuidas muusika võib mõjutada filmikogemust.

Tehnoloogia:

- Tehnoloogia – filmimiseks ja monteerimiseks kasutatavad tööriistad ja programmid sobivad hästi tehnoloogiaõpetuse teemadega, kus käsitletakse digitehnoloogiaid, multimeediat ja loovtöid.

Inimeseõpetus:

- Koostöö ja suhtlemisoskus – häkaton aitab kaasa meeskonnatööle, mis on oluline inimeseõpetuse teema. Õpilased õpivad paremini suhtlema, ideid jagama ja koos töötama ühise eesmärgi nimel.
- Sotsiaalsed probleemid ja väärtused – keskkonnateemade käsitlemine filmi kaudu aitab õpilastel mõista ühiskondlikke probleeme ja arutleda väärtuste üle, nagu vastutustunne ja hoolivus keskkonna suhtes.

Ajalugu ja ühiskonnaõpetus:

- 🌱 Keskkonnaprobleemide ajalooline taust – filmid, mis käsitlevad kliimamuutusi või jätkusuutlikkust, saavad hõlmata ka ajaloolist konteksti, mis on seotud ühiskonnaõpetuse või ajaloo teemadega.
- 🌱 Kodanikuharidus ja aktiivsus – õpilased õpivad, kuidas nad saavad aktiivselt osaleda keskkonna säilitamises ja edendada teadlikkust laiemas kogukonnas.

2. Kliima ja õiglus

Kliimamuutused on meie aja üks suurimaid väljakutseid, mis mõjutab kogu planeeti, kuid selle mõjud ei ole võrdselt jaotunud (European Environment Agency 2024).

Kestliku arengu eesmärgid on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) plaan, kuidas muuta maailm paremaks paigaks kõigile. Need eesmärgid keskenduvad sellele, et me hoolitseksime looduse, inimeste ja kogu planeedi eest (United Nations 2024, Riigikantselei 2024).

Kõik inimesed maailmas, sõltumata sellest, kus nad elavad. peaksid elama õiglast ja väarikat elu – see on globaalne õiglus. **Kliimaõiglus** tähendab, et kõik inimesed peaksid saama elada tervislikus keskkonnas, kus kliimamuutused ei kahjusta nende elusid (Center for Climate Justice 2024).

Paraku mõjutavad kliimamuutused erinevaid inimesi ja piirkondi ebaühtlaselt ning põhjustavad seega tõenäoliselt ebavõrdsust riikide sees ja -vahel ning praeguste ja tulevaste põlvkondade vahel, luues seega ebaõiglust (Climate Just 2024).

Eesti, nagu ka paljud teised riigid, seisab silmitsi globaalsete õigluse küsimustega, mis puudutavad kliimamuutusi, migratsiooni, tarbimist ja sotsiaalset vastutust. Kuigi Eesti ei ole kõige haavatavam riik, mõjutavad kliimamuutused siinseid loodusressursse, põllumajandust, inimeste tervist jpm.

Kliimamuutused mõjutavad erinevaid inimesi ja piirkondi ebaühtlaselt põhjustades ebavõrdsust piirkondade ning praeguste ja tulevaste põlvkondade vahel

Eesti on olnud pikka aega sõltuv põlevkivienergeetikast, mis on keskkonnale kahjulik ja suurendab kasvuhooonegaaside emissioone (Kliimaministeerium 2024). Põlevkivi on küll taganud riigile energiavarustuse, tööhõive regioonis jpm. kuid on toonud kaasa tõsiseid keskkonnamõjusid nii kohalikul kui ka globaalsel tasandil (Keskkonnaportaali loodusveeb 2024)

Kliimaõiglus tähendab, et riigid ja piirkonnad, kes on ajalooliselt suurema saastamise põhjustajad, peavad võtma suurema vastutuse kliimamuutuste leevendamise eest (Euroopa Parlament 2024). Eestil on siin vastutus astuda samme põlevkivi kasutamise lõpetamise suunas ja suurendada taastuenergia osakaalu. Samal ajal on oluline tagada, et üleminek rohelinele energiale ei tooks kaasa töökohtade kaotust Ida-Virumaal, mis oleks sealsetele elanikele sotsiaalselt ja majanduslikult ebaõiglane.

Eestis on pagulaste ja rände teemad olnud vastuolulised, eriti pärast 2015. aasta Euroopa rändekriisi. Kuigi Eesti on Euroopa Liidu liikmesriik ja osaleb ühiselt rändepoliitikas (Riigikantselei 2023), on vastuolu rahvusvahelise solidaarsuse ja kohalike hoiakute vahel tugev. Eesti on saanud osa pagulastest ja varjupaigataotlejatest, kuid nende integreerimine ühiskonda on olnud keeruline. Globaalse õigluse mõistes tähendab see, et Eestil on vastutus aidata inimestel, kes põgenevad sõdade, kliimamuutuste või vaesuse eest. Samal ajal tuleb leida lahendusi, mis tagavad nende inimeste väärika kohtlemise ning samas tegelevad kohalike elanike hirmude ja väljakutsetega (UNHCR 2017).

Eesti, nagu paljud arenenud riigid, impordib palju tooteid arengumaadest. Kuigi Eesti majandus ei ole suur, mõjutab meie tarbimine siiski kaudselt arengumaade töötajate ja keskkonda (Eesti Rakendusuuringute Keskus 2015). Näiteks tooted, nagu kohv, šokolaad ja puuviljad, on sageli pärit riikidest, kus töötajad on ebainimlikud ja palgad madalad. Globaalse õigluse saavutamiseks saavad Eesti tarbijad toetada õiglast kaubandust (Fair Trade) ning nõuda vastutustundlikumat tarneahelat, mis ei kasuta süstemaatiliselt arengumaade tööjõudu ega kahjusta keskkonda.

Kliimamuutused mõjutavad ka Eesti rannapiirkondi, kus merevee tõus ja tormide sagenemine ohustavad kohalikke kogukondi. Rannikul elavad inimesed, kes sõltuvad kalapüügist ja turismist, seisavad silmitsi majandusliku ebakindlusega, kuna kliimamuutused muudavad nende elatusallikad ebakindlaks. Kliimaebaõiglus on taime- ja loomariigis. On liike, kes on välja surnud või mujale kolunud, sest keskkond on muutunud. Soojade talvede tõttu võivad näiteks viigerhülged kaduda, sest nad vajavad poegimiseks jääd. Mitmel pool Eestis ootamatult palju taimehaigusi, mis on laastavad erinevate liikide saagikusele (Kliimamuutused.ee 2021).

Kliimaõiglusega seotud olulised dokumendid:

- 📄 IPCC raportid (kliimamuutuste teaduslik alus)
(https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://kliimaministeerium.ee/media/7452/download&ved=2ahUKEwi7ooKU_4WJAxVeHRAIHUyCO3wQFnoECBMQAQ&usg=AOvVaw0wYLJvNFZbq8AnzXGqSWMp)
- 📄 Eesti kliimapoliitika tegevuskava
(<https://kliimaministeerium.ee/kliimapoliitika-pohialused-aastani-2050>)
- 📄 Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030
(<https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/0000/1279/3848/12793882.pdf>)
- 📄 Pariisi kliimakokkulepe
(<https://www.consilium.europa.eu/et/policies/climate-change/paris-agreement/>)
- 📄 Eesti Arengukoostöö ja Humanitaarabi 2020-2030 kava
(<https://vm.ee/tegevus/arengukoostoo-ja-humanitaarabi/arengukoostoo-ja-humanitaarabi-esmark>)

Soovituslik valik lehelt Maailmakool.ee lehelt:

- "Kliimamuutus - faktid" <https://maailmakool.ee/materjalid/27598/kliimamuutus-faktid/>
- "Aitäh vihma eest" <https://maailmakool.ee/materjalid/27608/aitah-vihma-eest/>
- "Viimane inimene" <https://maailmakool.ee/materjalid/100071/viimane-inimene/>
- "Tere tulemast Soodomasse" <https://maailmakool.ee/materjalid/16572/tere-tulemast-soodomasse/> (ettevaatust hirmus)

Teemat tutvustavad Peipsi Koostöö Keskuse videod (vaata ka: www.ctc.ee):

- PLANEEDI KESTLIKKUS: Jätksuutlik toidu tootmine ja tarbimine. Õppeprogramm: <https://ctc.ee/trukised/kasiraamatud>
- Keskkonnaalane ebaõiglus Ida-Virumaal - lühivideod põlevkivi kaevandamise mõjust igapäevaelule: <https://ctc.ee/trukised/videomaterjal>
- Kliimamuutused Peipsi järves <https://youtu.be/8n5cpg2-F6U>

Muud videod

- Kliimaõiglus | VIDEOÕPS x PERG Maailmaharidus #4 <https://youtu.be/ZzU6r1meP1w>

3. Improfilmide loomise juhendmaterjal

See juhendmaterjal on loodud, et toetada õpetajaid loovtöötubade juhendajaid kliima ja õigluse teemalise improfilmide loomisel. Tegemist on ülevaatliku materjaliga, mis on suunatud pigem algajatele, kes filmivad nutitelefonidega.

Improfilmide töötoas soovitame keskenduda lühikeste paariminutiliste filmide loomisele.

3.1. Lühifilm ja selle loomise etapid

Minutifilm on lühike, tavaliselt umbes ühe minuti pikkune film. Seda filmi vormi kasutatakse sageli loovate ideede, lugude või sõnumite kiireks ja kompaktselt väljendamiseks (Wikipedia 2024). 1-minutilise filmi puhul peate hoidma stsenaariumi lühikese, ca 120 sõna.

Improfilmide projektis on ülesandeks teha ühe kuni paariminutiline film, kasutades minimaalseid ressursse. Esimeseks sammuks on idee, luua tegelane ja süžee ning kokku panna lugu.

Lühifilmi saab üles ehitada nelja elemendiga: loo tegelane, esitage probleem, tegutsege selle probleemiga, näita tulemust. Pea meeles, et filmi tehes on just oluline näidata, mitte rääkida! Visuaalsel pildil on väga oluline roll.

Lühifilmi loomisel on 5 etappi:

1. Alusta **lihtsast ja selgest kontseptsioonist**. Keskendu ühele tegelasele ja tema probleemile. Loo tegelane, esita probleem, lase tegelasel tegutseda probleemi lahendamiseks ja näita tulemusi. Näiteks *kooreüraskite massiline levik hävitab metsades puid. Noormees otsustab oma sõpradega korraldada metsahoiu kampaania, et teavitada kooreüraskite ohust. Nad koguvad ressursse ja toetust, et kaitsta metsa ja leida lahendusi kooreüraskite probleemile.*
2. **Süžee arendamine**, mille käigus muuda lugu köitvamaks, lisades väikese pöörde või emotsionaalse elemendi. *Noormees avastab, et mets, kus ta lapsena mängis on nüüd ohus. Tema mälestused põlispuude all mängimisest motiveerivad teda tegutsema.*
3. Hoia **lugu lühike** ja keskendunud probleemile. Väikesed emotsionaalsed hetked, nagu vestlus vanaisaga, annavad konteksti, ilma et lugu liiga pikaks veniks. Näiteks *noormees räägib teadlasega, kes selgitab, kuidas kliimamuutused soodustavad kooreüraskite levikut, ja kuidas see mõjutab kogu ökosüsteemi.*
4. **Filmi loomisel** keskendu lihtsatele ja selgele visuaalidele ning heale heli kvaliteedile. Kasuta loomulikku valgustust ja lihtsaid võtteid. Filmi metsast, kooreüraskitest ja noorest mehes, kes koos oma sõpradega loodust kaitseb. Kasuta loomulikku valgustust ja väheseid kaadreid, et edastada emotsioone.
5. **Montaažis kasuta loovust!** Kui kaadrid on filmitud, löika film kokku nii, et see voolaks sujuvalt ja mahuks mõne minuti sisse. Lisa muusikat või heliefekte. Näiteks lisa helifailid, mis loovad metsa helid.

Üheminutilise lühifilmi soovituslik struktureerimine sekundite kaupa on järgnev:

Esimesed 0-10 sekundit:

- **Loo avamine ja vaataja haaramine** - alusta kohe tegevuse keskelt või loo konfliktist. Selgita kiirelt välja žanr. Esimesed sekundid peavad kohe vaataja tähelepanu köitma.
- **Tegelaste ja olukorra tutvustamine**: Anna vaatajatele vihje tegelastele ja nende vahelistele suhetele, kasutades värvi, kostüüme, valguse kasutust või kaadrialikut.

10-20 sekundit:

- **Tausta ja konfliktide täpsustamine**: Tutvusta lühidalt maailma ja olukorda, milles tegelased asuvad. Samuti tee selgeks konflikti põhiolemus (mis on kaalul, mida tegelased kardavad või tahavad saavutada).
  - **Tegelaste eesmärk**: Vaatajad peaksid mõistma, mis on tegelaste eesmärk või suurim soov selles loos.

1. 20-30 sekundit:

- **Süžee tuumani jõudmine**: Selleks hetkeks peaks lugu olema täies hoos ja põhikonflikt esile toodud. Näita takistusi või väljakutseid, millega tegelased silmitsi seisavad.
- **Kiire tegevuse arendus**: Toimivas peaks tekkima hoog ja pingeline olukord. Näiteks takistuste esitamine või ootamatu sündmus, mis muudab olukorda.

2. 30-40 sekundit:

- **Pingete kasvatamine ja keerukuste lisamine:** Lisa hoogu juurde, suurendades takistusi või luues mulje, et tegelased võivad oma eesmärgi saavutamises läbi kukkuda.
  - **Konflikti haripunkt:** See on hetk, mil tundub, et tegelased seisavad silmitsi suurima väljakutse või probleemiga.
3. **40-50 sekundit:**
- **Vastuseis ja pöörang:** Loo kulminatsioon, kus tegelased peavad tegema otsustava sammu või saavutavad oma eesmärgi, kas positiivse või negatiivse lahendusena.
  - **Pööre või oluline paljastus:** Kui võimalik, lisa ootamatu pööre või paljastus, mis annab loole sügavama tähenduse ja muudab vaataja jaoks sündmuste tähendust.
4. **50-60 sekundit:**
- **Lõplik lahendus ja emotsionaalne mõju:** Lahenda põhikonflikt ja loo tegelaste jaoks emotsionaalne lõpp. Sel hetkel peaks vaataja tundma loo lõplikku mõju, olgu see siis rõõmus, kurb, šokeeriv või inspireeriv.
  - **Järelmõju:** Jäta lugu nii, et see mõjuks ka pärast filmi lõppu – see võib olla visuaalne vihje, emotsionaalne hetk või mõtlemisainet pakkuv lõpp.

3.2. Loo loomine: stsenaarium, loo struktuur ja tegelased

Stsenaariumi kirjutamine

Stsenaarium on filmi süda, mis määrab loo kulgemise ja sõnumi, mida film edastab. Improfilmil puhul on stsenaarium sageli vabama struktuuriga, kuid siiski on oluline järgida mõningaid põhimõtteid, et lugu oleks loogiline ja mõjus.

Enne kirjutamist on oluline mõista loo põhielemente: süžee, tegelane, sündmustik, konflikt ja lahendus (Self-Publishing School 2023).

Süžee on sündmuste jada, mis teie loos arenevad.

Tegelased on inimesed, loomad või muud tegelased, kellega need sündmused juhtuvad.

Sündmuskohaks on aeg ja koht, kus teie lugu juhtub.

Konflikt on võitlus, mis juhib teie tegelasi ja süžeed, ning lahendus on see, kuidas see konflikt lahendatakse.

Loo struktuur

Suures plaanis peaks iga loo süžee punktid olema järgnevad:

Igal lool on algus, keskosa ja lõpp – nii ka improfilmis. Kirjutades stsenaariumit annad oma loole struktuur!

- a) **sissejuhatus** ehk koht, kus teie tegelased alustavad, tutvusta peategelasi, loo toimumiskohta ja põhikonflikti. Algas peaks püüdma vaataja tähelepanu ja andma aimu loo teemast.
- b) **lugu käivitav juhtum** ehk kust ja miks süžee alguse saab,
- c) **loo arendus** - arenda konflikti ja tegelaste omavahelisi suhteid. See on koht, kus tegelased teevad otsuseid, seisavad silmitsi takistustega ja liigutavad lugu edasi.
- d) **haripunkt** ehk koht, kus loo tegevus jõuab haripunkti või nõ "pea peale".
- e) **lõpp** ehk kuidas lugu lõpeb. lahenda konflikt ja too lugu loogilise järelduseni. Lõpp peaks olema rahuldust pakkuv ja jätma vaatajale midagi, mille üle mõelda.(Self-Publishing School 2023).

Stsenaariumi juurde võib luua juba ka piltjutustuse, mille saab teha vabavaraalise programmiga Wunderunit <https://wonderunit.com/storyboarder/>

Vaata ka PÖFFi stsenaariumi kirjutamise juhendit:

https://assets.poff.ee/img/Stsenaariumi_kirjutamise_juhend_2021_juuni_30acfa7e4b.pdf

Tegelaste määratlemine

Määratle, kes on **loo keskne tegelane**, kelle vaatenurgast lugu jutustatakse. Käesolevas projektis tegelane võiks olla seotud kliimaõigluse temaga ja kehtastama sõnumit, mida soovid edastada.

Tegelase soovid on asjad, mida tegelane arvab, et tal on oma tahte õnnestumiseks vaja. Tegelase vajadused on need, mida ta tegelikult vajab. Need kaks asja on sageli üksteisega vastuolus ja see konflikt loob tegelase arengu kaare.

Arenda välja ka teisi tegelasi, kes toetavad või vastanduvad peategelasele. Need tegelased võivad esindada erinevaid vaatenurki või väärtusi, mis rikastavad lugu (Self-Publishing School 2023).

Loo tegelased võivad olla:

Peategelane - juhib lugu.

Kõrvaltegelane - abistab või seab takistusi peategelasele.

Väiksemad tegelased: ei vaja põhjalikku tausta, kuid nende isiksus ja motivatsioon peavad olema selged.

Loo iga tegelase kohta profiil, mis sisaldab nende demograafilisi andmeid (sugu, vanus, rahvus jne), elukutset, majanduslikku staatust, välimust ja erilisi oskusi.

Tegelase taust on see, mis juhtus temaga enne loo algust. Mõttele läbi olulised sündmused, mis on teda mõjutanud, ja kuidas need sündmused loovad tema sisemisi konflikte ja motivatsioone.

Tegelased peavad olema juhitud eesmärkidest(Roberts 2023).:

 Välimised eesmärgid on seotud loo otseste sündmustega, näiteks probleemi lahendamine.

Sisemised eesmärgid seonduvad tegelase emotsionaalse arenguga

Näide: Kliimaõigluse teemal võib peategelane olla keskkonnakaitsja, kes püüab päästa oma metsa kooreüraskite kahjustuste eest (välimine eesmärk). Samal ajal võib ta võidelda süütundega, et ei suutnud varem midagi ette võtta (sisemine konflikt), ja tema sisemine eesmärk võib olla leida lunastus, olles oma kogukonna jaoks juht.

Stsenarium võiks olla lihtne. Mõni minut ei ole pikk aeg. Näiteks võiks teie loos olla 12 stseeni, mille millest igaüks on viis kuni kümme sekundit. Kui palju sa tegelikult igasse stseeni mahuksid? (BBC 2024).

Kaasahaarava loo elemendid:

- Iga hea lugu põhineb konfliktidel ja pingetel, mis hoiavad vaatajaid huvitatuna. Kliimaõigluse teema võib hõlmata konflikte looduse ja inimeste vahel või näiteks erinevate kogukondade huvide vahel.
- Loojutustamisel on oluline esile tuua emotsioone, mis seovad vaataja tegelaste ja sündmustega. Näita, kuidas kliimamuutused ja ebaõiglus mõjutavad tegelasi isiklikult ja sügavalt.
- Kasuta sümboleid ja metafoore, et süvendada lugu. Näiteks võib tõusva vee kujutamine sümboliseerida kliimamuutuste pealetungi, mis ähvardab kogukonda.
- Loo lõpus peaks olema selge sõnum või õppetund, mida vaatajad kaasa võtavad. See võib olla lootust andev või hoiatav, kuid oluline on, et see tekitaks vaatajates soovi mõelda ja tegutseda.

4. Operaatoritöö

4.1. Kaamera käsitlemine

Operaatoritöö on filmi visuaalse esteetika ja sõnumi edastamise aluseks. Hea operaatoritöö aitab vaatajal keskenduda loo olulistele aspektidele ja tõsta esile emotsioone ning teemasid.

Kaamera käsitlemine:

- **Hoi**a kaamerat **stabiilselt**, kasutades statiivi või steady-cami, et vältida kaadri värisemist, mis võib vaatajat häirida. Kui kasutad käsikaamerat, püüa hoida liikumised sujuvad ja loomulikud.
- **Keskendu objektidele**, mis on loo seisukohast olulised. Kasuta fookust, et suunata vaataja tähelepanu konkreetsele detailile, näiteks tegelase emotsioonile või olulisele esemele.
- Kaamera liikumine võib lisada **dünaamikat ja energiat**. Kasuta panoraamimist, suumi ja jälgimist, et juhtida loo kulgu ja hoida vaatajat huvitatuna. Ärge suumige ka liiga palju sisse ja välja.
- **Väl**di liigset liikumist, mis võib muutuda segavaks.

Veenduge, et valgus oleks hea.

Muutke oma võttenurka. Katsetage sama stseeni filmimist erinevate nurkade ja kauguste alt (BBC 2024)

180-kraadi reegel

180-kraadise reegli eesmärk on aidata filmitegijatel luua stseene, mis on vaatajale ruumiliselt ja suunaliselt loogilised. See kehtib nii dokumentaalfilmide, intervjuudele kui ka keerukamalt lavastatud stseenidele mitme näitlejaga. Seda reeglit võib mõelda kui poolringi, mille sees peab kaamera jääma alati samale poole subjekti(de) suhtes. Kui kaamera liigub teisele poole seda kujuteldavat joont ehk "nähtamatut telge", võib see vaatajale segadust tekitada, kuna subjektide suunad ja liikumine paistavad vastupidised. Selle reegli järgimine aitab stseene visuaalselt selgemaks muuta ning hoida vaatajal ruumilist orientatsiooni (McCutcheon 2024).

4.2. Visuaalne stiil ja esteetika

Visuaalne stiil ja esteetika mängivad suurt rolli selles, kuidas lugu vaatajani jõuab ja millise emotsiooni see tekitab.

Valgus ja värv on filmi kaks tähtsamat visuaalset elementi, mis koos kaadrialikutega loovad emotsionaalse meeleolu. Need mõjutavad oluliselt filmi üldist kvaliteeti ja mõju publikule, sageli isegi rohkem kui kaamerad ja objektiivid.

Hea valgustus on väga oluline. algustust saab kasutada emotsioonide ja pingete rõhutamiseks. Pimedamad ja varjulisemad stseenid võivad tekitada ohu ja ebakindluse tunnet, samas kui helgemad ja valgusrikkamad stseenid toovad esile lootuse ja positiivsuse.

Värvivalikud mõjutavad sügavalt publiku emotsioone. Vali värvid, mis toetavad loo meeleolu ja sõnumit. Näiteks sooja tooni võib kasutada lootuse ja ühtsuse väljendamiseks, samas kui külmad toonid võivad sümboliseerida isolatsiooni ja ohtu (LaRovere 2020).

Filmivalgustus mängib kesket rolli filmikunstis. Erinevad valgustehnikad mitte ainult ei aita lugu jutustada, vaid loovad ka meeleolu ja visuaalset väljendust. Näiteks öövõtetel võib valgustus olla lausa hädavajalik. Hea valgustus ei tõsta ainult filmi tootmisväärtust, vaid annab ka olulise visuaalse mõju, muutes pildikeele meeldejäävaks ja kaasahaaravaks (Sparksart 2024) .

Loomulik valgus: kasuta võimalusel loomulikku valgust, mis võib anda filmile realistliku ja autentse tunde. Pööra tähelepanu päikese asukohale ja selle mõjule stseenile. Vali filmimiseks koht, kus on piisavalt valgust. Ära filmi vastu valgust (Saadjärv 2024, Lints 2014). Oluline on arvestada, kuidas valgus päeva jooksul muutub, ning kasutada vajadusel peegeldajaid või tõkkeid, et kohandada valguse tugevust ja varjusid (Sparksart 2024)

Kui loomulik valgus pole piisav, kasuta **tehisvalgust**, et rõhutada olulisi detaile või luua teatud atmosfääri. Pehme valgustus loob õrna ja sooja meeleolu, samas kui terav valgustus võib rõhutada draamat ja pinget. Tehisvalgus võimaldab filmitegijatel valgust paremini kontrollida, kuid vajab rohkem aega seadistamiseks ja kohandamiseks, et saavutada soovitud efekt. Sageli

kasutatakse kombineeritult loomulikku ja tehisvalgustust, et täita pimedamad alad või varjud (Sparksart 2024)

4.3. Kaameranurgad ja perspektiiv

Kaadri tüüp on filmikaadri kompositsioon ja suurus, mida kasutatakse loo jutustamiseks või soovitud emotsiooni edastamiseks. Erinevad kaadri tüübid aitavad vaatajat suunata, rõhutada olulisi detaile ja luua stseenile sobivat meeleolu.

Erinevatele kaadri tüüpidele ja nende kasutamisele filminduses (Brough 2023):

ÜP - Üldplaan (LS - Long Shot)

Üldplaan näitab tegelasi või objekte nende ümbritsevas keskkonnas terviklikult. Seda kasutatakse sageli stseeni üldise atmosfääri või asukoha tutvustamiseks ning selleks, et näidata tegelase suhet ümbritseva maailmaga.

KP - Keskplaan (MS - Medium Shot)

Keskplaanis on tegelane nähtav umbes vöökohast ülespoole. See kaader sobib hästi dialoogideks ja tegevusteks, kus on vaja näidata tegelase kehakeelt ja emotsioone, hoides samal ajal fookust ka ümbritseval kontekstil.

SP - Suur plaan (CU - Close-up)

Suur plaan keskendub tegelase näole või olulisele detailile, et rõhutada emotsioone või konkreetset objekti. See kaader on intiimne ja aitab luua tugevat emotsionaalset sidet vaataja ja tegelase vahel.

XLS/ELS - Ülisuur üldplaan (Extreme Long Shot)

See kaader hõlmab väga suurt ala, näiteks maastikke või linnavaateid, ja annab laiemat konteksti tegevuspaiga kohta. Tegelased võivad olla vaid väiksed täpid maastikul, rõhutades nende väiksust suurema keskkonna ees.

VLS - Üldisem üldplaan (Very Long Shot)

Sarnaneb ülisuure üldplaaniga, kuid fookus võib olla veidi rohkem tegelasel kui täielikul maastikul. Kasutatakse samuti stseeni üldise tunnetuse andmiseks.

MLS - Üld-keskplaan (Medium Long Shot)

Tegelased on näidatud tavaliselt põlvedest ülespoole. See kaader pakub vaatajale rohkem konteksti, kuid säilitab ka tegelase tegevuse ja liikumise fookuse.

MCU - Kesk-suurplaan (Medium Close-up)

See plaan näitab tegelase pead ja õlgu, võimaldades paremat juurdepääsu tema emotsioonidele, kuid pakkudes siiski veidi konteksti ümberkaudse keskkonna kohta.

BCU - Lähivõte (Big Close-up)

Lähivõte, mis keskendub konkreetsele detailile, näiteks ainult tegelasele näole või veel väiksemale objektile, et edastada olulist detaili või emotsiooni.

XCU/ECU - Detailplaan (Extreme Close-up)

Detailplaan, kus rõhk on väga spetsiifilisel elemendil, näiteks silmadel või esemel. Kasutatakse tavaliselt pingete loomiseks või oluline detaili rõhutamiseks.

Vaatenurgad

Vaatenurk näitab, millise nurga alt kaamera kaadrit jäädvustab, mõjutades, kuidas vaatajad näevad ja tajuvad kaadri subjekti, olgu selleks inimene, objekt või keskkond. Vaatenurk mängib olulist rolli emotsionaalse tooni, perspektiivi ja loo tähenduse edastamisel. Erinevad vaatenurgad võimaldavad rõhutada subjektide suhteid ja luua erinevaid muljeid.

Kaamera nurk (*Camera Angle*)

Kaamera nurk määrab vaataja suhtumise stseenis toimuvasse. Kaamera suund mõjutab meeleolu ja ka vaataja ettekujutust ekraanil kuvatavast objektist

- **Neutraalne nurk** - filmitakse silmade kõrguselt, pakkudes loomulikku vaadet.
- **Madal nurk** - filmitakse alt üles, luues tegelasest võimsa ja domineeriva mulje.
- **Kõrge nurk** - filmitakse ülevalt alla, tekitades alandliku või väikese mulje.
- **Linnuperspektiiv** - filmitakse väga kõrgelt, pakkudes laia ülevaadet.
- **Konnaperspektiiv** - filmitakse väga madalalt, suurendades tegelase või objekti visuaalset mõju.

Kaameranurgad ja perspektiivid mõjutavad seda, kuidas lugu tajutakse. Madal kaamera asend võib muuta tegelase võimsamaks, samas kui kõrge kaamera asend võib näidata tegelast haavatavana. Kaadri kompositsioon võib aidata juhtida vaataja tähelepanu olulistele detailidele. Näiteks võib peategelane paigutada kaadri keskpunkti, et rõhutada tema tähtsust.

Kadreering (*Framing*)

Kadreerimine viitab sellele, kuidas tegelased ja objektid paigutatakse kaadrisse. Õige pearuumi ja ninaruumi hoidmine aitab tasakaalustada kaadrit ja teha selle visuaalselt nauditavaks. Kadreering filminduses tähendab kaadris oleva subjekti või objektide paigutust ja positsiooni, mis mõjutab otseselt stseeni visuaalset mõju ja jutustamise viisi. Kadreeringu eesmärk on luua kompositsioon, mis juhib vaataja tähelepanu olulistele elementidele ja aitab mõista tegelaste omavahelisi suhteid ning nende suhet keskkonnaga (Lannom 2020).

Kadreeringu puhul on oluline meeles pidada:

- **Suurus** - subjekti suurus kaadris määrab selle olulisuse stseenis. Suuremad objektid tõmbavad rohkem tähelepanu, väiksemad objektid aga jäävad tagaplaanile.
- **Suhted** - kui kaadris on rohkem kui üks tegelane, peavad vaatajad mõistma tegelaste omavahelist suhet. Kadreeringuga saab väljendada romantilisi, pingelisi või professionaalseid suhteid.
- **Tasakaal** - tasakaalustatud kaader tähendab, et elemendid on jaotatud ühtlaselt kaadri vasakul ja paremal poolel, mis loob visuaalse harmoonia. Tasakaalu puudumine võib tekitada pingeid või rõhutada konkreetseid narratiivseid elemente.

Kaadrikompositsiooni reeglid

Kaadri kompositsioon näitab, kuidas stseeni elemendid on paigutatud kaamera raami. Kompositsiooni eesmärk on edastada kavandatud sõnum ja luua vaatajale visuaalne kogemus, mis toetab loo jutustamist. Põhireeglid, mida tuleks meeles pidada:

- **Kolmandiku reegel** - see on üks levinumaid tehnikaid, kus kaader jaotatakse kujuteldava ristkilbi abil üheksaks osaks. Tegelasi ja olulisi elemente paigutatakse nendesse lõikumiskohtadesse, mis muudab kaadri visuaalselt huvitavaks ja aitab lugu paremini jutustada.
- **Tasakaal ja sümmeetria** - kuigi kolmandiku reeglit järgitakse sageli, on sümmeetria samuti oluline tööriist, mida kasutatakse teatud olukordades pinge või mõju loomiseks. Näiteks asetatakse tegelased kaadri keskele, et juhtida vaataja tähelepanu ja tekitada emotsionaalne reaktsioon.
- **Blokeerimine** - tegelaste liikumine kaadris, mida nimetatakse blokeerimiseks. See on oluline visuaalse loo jutustamisel. Sellega edastatakse emotsioone või suhteid.
- **Juhtivad jooned** - need on kaadris olevad jooned, mis juhivad vaataja pilku oluliste elementide juurde. Näiteks võib kaadri diagonaalne joon suunata tähelepanu õnnetuspaigale või tegelase tegevusele.
- **Silmakõrguse kaadrid** - kui tegelane on kaadris vaataja silmade kõrgusel, tekitab see tunde, et vaataja on osaline tegevuses ja suudab tegelasega samastuda.
- **Teravussügavus** - teravussügavuse muutmine (*shallow või deep focus*) aitab rõhutada konkreetseid elemente kaadris ja suunata vaataja tähelepanu. Näiteks saab fookust muuta kaadri jooksul, et tuua esile erinevaid detaile (Maio 2022).

Kadreeringu liigid:

- **Üksikplaan (Single Shot)** - üks subjekt kaadris, mis võib olla igas suuruses, kuid rõhutab konkreetse tegelase või objekti olulisust.
- **Kahene plaan (Two Shot)** - kaks tegelast kaadris, sageli kasutatakse dialoogide puhul või selleks, et näidata tegelaste omavahelisi suhteid.
- **Üle õla plaan (OTS - Over the Shoulder Shot)** - näidatakse stseeni ühe tegelase õla tagant, mis tekitab subjektiivse vaatenurga ja loob emotsionaalset lähedust kahe tegelase vahel.
- **Katteplaan (Cutaway)** - kaader, mis lõikab peamist tegevust, et näidata mõnda olulist detaili, mis täiendab stseeni. Neid kaadreid kasutatakse sageli montaažis sujuvate üleminekute loomiseks (Lannom 2020).

Kuldõige (Rule of Thirds)

Visuaalne tehnika, kus kaader jagatakse vertikaalselt ja horisontaalselt kolmeks osaks. Olulised elemendid paigutatakse nendesse ristuvatesse punktidesse, et saavutada tasakaal ja esteetiline harmoonia.

Kuldõige on tuntud kompositsioonitehnika, mida kasutatakse filmides ja fotograafias, et luua visuaalselt köitvaid kaadreid. Selle põhiolemus on jagada pilt kolmandikeks, kasutades kahte

horisontaalset ja kahte vertikaalset joont. Oluline on paigutada peamised elemendid nende joonte lõikepunktidesse, et saavutada loomulik ja tasakaalustatud kompositsioon (Dunham 2024).

Kuldõike kolmandikud aitavad luua kaadreid, mis on silmale meeldivad ja loovad dialooge subjekti ning tausta vahel. Reegel rõhutab kaadri ristumiskohti kui huvipunkte, kuhu peaks paigutama kõige olulisemad elemendid, kuna need tõmbavad loomulikult vaataja tähelepanu.

Kolmandiku reegel kehtib igas aspektis. Erinevused foto ja video vahel on, et videograafia puhul tuleb arvestada liikumist, seega tuleb kaadrit pidevalt kohandada.

Kuigi kolmandiku reegel on oluline, on mõnikord sobiv see ka rikkuda. Näiteks üllähdaste võtetega soovitatakse subjekt keskmesse paigutada, et rõhutada nende emotsioone (Tomkies 2024).

4.4. Videovormingud mobiiltelefonidele

Väga palju kasutatakse videote tegemisel mobiiltelefone, mis teevad ka suhteliselt hea kvaliteediga videosalvestusi. Improfilmide häkatonide puhul on nutitelefonid peamiseks vahendiks. Noortel videograafidel on oluline mõista mobiilsete videovormingute kasutamist, et tagada improfilmi kvaliteet. Vormingu valik sõltub video isu eesmärgist ja jagamisviisist (Videomaker 2024). Erinevatel nutiseadmetel võivad olla erinevad formaadid, seetõttu on toodud välja peamised videovormingud, millega võite kokku puutuda.

Peamised videovormingud:

- **HEVC (H.265)** - tõhusama andmekompressiooni tagamiseks, kuni 50% parema kvaliteedi juures, sobib suurepäraselt 4K voogedastuseks.
- **AVC (H.264)** - laialdaselt toetatud formaat, mis tagab laia ühilduvuse erinevate seadmete ja platvormidega.
- **VP9** - Google'i välja töötatud avatud vorming, mis pakub head kompressiooni efektiivsust ja on populaarne YouTube'i voogedastuses.
- **AV1** - uus avatud vorming, mis pakub veelgi paremat kompressiooni ja on toetatud suurte tehnoloogiaettevõtete poolt.
- **MPEG-4**: Klassikaline formaat, mis tasakaalustab kvaliteedi ja faili suuruse, sobides mobiilsete seadmete jaoks.

5. Monteerimise algteadmised

5.1. Monteerimise juhised

Monteerimine on protsess, kus filmilõigud ühendatakse terviklikuks looks. Hea monteerimine suudab hoida loo voolu ja tempot ning tugevdada filmi üldist mõju.

Esimene samm on valida enda ja oma töö jaoks sobiv tarkvara. Enamik video monteerimisprogramme pakub kõiki vajalikke tööriistu tavaliseks videotöötuseks.

Nutitelefonides on nt hea montaažiprogramm **iMovie, Movie, CapCut, InShot** vms.

Populaarsemad vabavaralised montaažiprogrammid arvutites on **After Effects, Movie Maker, Premiere Pro, Final Cut Pro** ja **DaVinci Resolve**, millel on ka tasuta versioon.

Videotöötlus algab alati heast plaanist. Selles on sulle abiks piltlugu, mille oled eelnevalt koostanud. Järgmisena peaksid tutvuma olemasoleva materjaliga. Vaadake kõik kaadrid läbi ja tehke märkmeid, et mõista, mida iga klipp näitab. Kirjutage üles, mida igas võttes räägitakse ja millised kaadrid selgelt narratiivi edasi viivad. Need märkmed aitavad valida olulisi klippe, mida video kokkupanemisel kasutada (Gates 2024).

Kui plaan on paigas, saad alustada montaaži, paigutades soovitud klipid kronoloogilises järjekorras ajajoonele. **Ajajoon** on visuaalne kujutis klippide järjestusest, mis moodustavad lõpliku video. See on peamine töökoht klippide järjestamiseks ja lõpliku montaaži täpsustamiseks. Lühidalt öeldes on ajajoon koht, kus video lõplik kuju hakkab ilmuma (Gates 2024).

Lõikude valik ja kokkupanek:

- Video lõikude valikul on oluline, et lugu oleks **loogiline ja järjepidev**. Jälgi, et stseenid läheksid sujuvalt üle üksteisesse ja et loo tempo oleks ühtlane.
- Monteerimisel on oluline säilitada **õige tempo**. Kiired lõiked võivad lisada põnevust ja intensiivsust, samas kui pikemad lõiked võivad aidata luua sügavust ja refleksiooni. Tasakaalusta kiire ja aeglase tempoga stseenid, et hoida vaataja huvi.
- Kasuta üleminekuid vaid siis, kui on väga vajalik loo jutustamise vaatenurgast, näiteks aeg möödub jne et mitte häirida loo voolu. **Lihtsad üleminekud** on sageli piisavad.

Kui esmane järjestus on kokku pandud, tuleb teha klippides täpsemad kärped. Oluline on filmis näidata vaid seda, mis on iga klipi puhul vajalik. Samal ajal peab klippide järjestus sujuvalt voolama, et ükski klipp või lõikepunkt ei häiriks lugu, mida sa jutustad. Eemalda klipid, mis ei sobi järjestusse, või liiguta neid teise kohta, kus nad on efektiivsemad. Monteerimise käigus saad klippe järjestusest välja tõsta või paigutada need ajajoonete teise punkti, et saavutada parem narratiivne voog (Gates 2024).

Kihtidena asetamine

Üks lihtsamaid tehnikaid videomontaažis on klippide üksteise peale kihiline paigutamine, et luua tihe ja voolav visuaalne narratiiv. Klippe saab asetada üksteise peale, et luua keerukamaid stseene. Näiteks võib reaktsioonikaadri paigutada kahe segmendi vahele, kuid mitte alati pole vaja ühte klippi lõhkuda, et teist sisse lisada. Tõhusam on mõnikord asetada üks klipp teise peale, võimaldades alusklipil mängida reaalsajas, samal ajal kui vaatajatele paljastatakse teised visuaalid (Gates 2024).

Kärpimine

Montaaž on tegevus, kus esmalt lisatakse klippe ja siis hakatakse eemaldama ebavajalikku. Hea video saamiseks tuleb leida võimalusi ka kärpimiseks. Kui midagi saab eemaldada ja video jääb ikkagi toimima, on see õige otsus. See aitab luua vaatajatele selgema ja otsem sõnumi (Gates 2024).

Viimistlemine

Kui video on lõigatud pikkusesse ja struktuuri, mis sobib parimal viisil vaatajate vajadustega, on aeg montaaž lõpetada. Viimistlemise protsess lõpetab ja valmistab video ette vaatajatele edastamiseks. See hõlmab paljusid detaile ja loob lõpp-produkti. Üks esimesi samme viimistlemisel on värvikorrektuur ja kaadrite värvimine. Edasi järgneb heliefektide, muusika ja graafika lisamine (Gates 2024).

Graafika ja teksti lisamine

Pealkirjad ja graafika aitavad kiiremini vaatajale teavet edastada. Pealkirjade ja graafika loomisel tuleb meeles pidada, et need oleks hästi kujundatud. See tähendab, et neid on lihtne lugeda (Gates 2024).

- Ekraanil **ei tohiks olla palju sõnu**. Pealkirjad peaksid taustast eristuma ja värvid olema üksteist täiendavad, mitte sädelema.
- Kui lisad subtiitreid või pealiskirju, veendu, et need oleksid **selged, loetavad ja õigel ajal ekraanil**.
- Kasuta graafikat, et visualiseerida keerulisi ideid või lisada lisainfot. Näiteks diagrammid või infograafika võivad olla kasulikud kliimaõigluse teemade selgitamiseks.

Värv

Värv on oluline disainielement, mida saab kasutada teatud teemade esiletõstmiseks, konkreetsete emotsioonide tekitamiseks ja stseeni meeleolu või atmosfääri loomiseks.

Enamik monteerijsid keskendub kahele olulisele aspektile: **värviparandusele** ja **värvikorrektsioonile**. Värviparanduse eesmärk on tagada, et kaadrite värvid oleksid igas stseenis ühtsed ja harmoonilised. (Adorama 2024).

NB! Videomontaažis võib juhtuda, et tuleb suhelda teiste monteerijsidega. Selleks on hea teada mõningast erialast terminoloogiat. Paljud videomontaaži mõisted võivad olla arusaamatud, kui neid varem ei teata, mistõttu on oluline neid varakult õppida. Mõned põhimõisted on järgmised (Adorama 2024):

- **Jump Cut** – teatud osade eemaldamine, et hüpata igavate või ennustatavate hetkede üle ja hoida visuaalset huvi.
- **J Cut** – heli algab enne videot.
- **L Cut** – video algab enne heli.
- **Montaaž** – klippide järjestus, mis näitab aja möödumist, sageli kasutatud muutuste või tegelase arengu kujutamiseks.
- **Cutting on Action** – löikamine ajal, kui subjekt on liikumises, mitte pärast liikumist, et luua huvitavam ja sujuvam stseen.
- **Match Cut/Match Action** – kahe visuaalselt sarnase kaadri või stseeni kokku löikamine.
- **Cutaway** – üleminekukaadrite lisamine, mis ei sisalda peamist subjekti ega tegevust, et näidata ümbritsevat keskkonda, luua meeleolu, lisada tähendust või pinget.

5.2. Heli ja muusika

Heli ja muusika on olulised komponendid, mis mõjutavad filmi atmosfääri ja sõnumi edastamist. Filmide heli on sama oluline kui pildid - kui sa ei tee tummfilmi, peaksid heli käsitlema sama hoolikalt. Heli abil saab edastada filmi aega ja kohta, tõmmata tähelepanu olulistele detailidele, luua atmosfääri, kujutada tegelasi ja hoiatada tulevase sündmuse eest (Barrance 2024).

Heli salvestamine:

- Kui reaajas heli salvestamine ei õnnestu, on parem helid hiljem monteerimise ajal arvutis lisada.
- Oluline on kasutada eraldiseisvat mikrofoni ja jälgida heli taset, et vältida müra ja moonutusi. Kasuta kvaliteetset mikrofoni, et salvestada selge ja puhas heli, et see pildiga pildi hiljem sünkroniseerida. Samuti on soovitatav kuulata taustaheli enne salvestamist, kasutades kõrvaklappe.
- Püüa vältida taustamüra, mis võib segada peamist heli. Vali salvestuskohad, kus on minimaalne müra, või kasuta mürasummutust. Väljas filmides tuleks vältida tuulemüra, kasutades spetsiaalset tuulekaitset. Lisaks on soovitatav salvestada veidi "vaikust" ehk taustaheli, mis aitab hiljem monteerimisel katta helipraake.
- Kontrolli helitaset salvestamise ajal. Veendu, et heli ei läheks moonutusse ega jääks liiga vaikseks (Barrance 2024).

Muusika valik:

- **Atmosfääri loomine:** muusika peaks toetama filmi atmosfääri ja meeleolu. Näiteks dramaatilise stseeni taustal võib kasutada intensiivset ja pingelist muusikat, samas kui rahuliku stseeni taustal võib olla pehme ja meditatiivne muusika.
- **Sõnumi tugevdamine:** muusika peaks tugevdama filmi sõnumit. Kliimaõigluse filmides võib kasutada muusikat, mis peegeldab looduse ilu või ohte, et tugevdada keskkonnateemalist sõnumit.

- 🎧 Enne muusika kasutamist tuleks valida autoritasudeta muusikaallikas, et vältida juriidilisi probleeme. Kuigi leidub tasuta muusikat, on parim heli tavaliselt tasuline ja professionaalsete projektide puhul on muusika sageli tootmis-eelarves arvestatud kulutus. Veendu, et kasutatav muusika on kas vabalt kasutatav (creative commons litsentsi all). Võid kasutada ka muusikat, mis on spetsiaalselt loodud filmi jaoks.

Filmimuusika on sama oluline kui visuaalid. Näiteks draamafilmi puhul aitab õigesti valitud muusika rõhutada võtmemomente ja tekitada soovitud emotsioone publikul. Komöödiates võib lõbusam muusika olla vabam, kuid liiga palju rõõmsaid laule võib mõju liigselt üle pingutada. Muusika valik on keeruline, eriti kui töötad üksi, kuid professionaalne helilooja võib selles protsessis abiks olla.

6. Roheline filmiloomine

Roheline filmitootmine tähendab keskkonناسäästlikkuse põhimõtete järgimist tootmisprotsessis. See hõlmab ökoloogilise jalajälje vähendamist kõigis tootmisetappides, näiteks energiatarbimise optimeerimist, jäätmete sorteerimist ja vähendamist, taastuenergia kasutamist ning keskkonناسõbralikke transpordi- ja toitumislahendusi (Västrik ja Terasmaa 2023).

Ühe filmi loo korraliku kassahiti tootmisel võib tekkida sadu tonne prügi ja üle 3300 tonni süsihappegaasi, mis võrdub seitsme miljoni kilomeetrise autoretkega. Sellise koguse CO₂ sidumiseks tuleks istutada üle 1700 hektari metsa. Tavalised suurfilmid tekitavad üle 1000 tonni CO₂, väiksemad filmid aga 400–700 tonni. Ühe tunnise osa mõju on 77 tonni CO₂ (Västrik ja Terasmaa 2023).

Roheline filmitootmine
tähendab
keskkonناسäästlikkust
kõigis tootmisetappides

Filmimaailmas arendatakse erinevaid tööriistu, nagu CO₂ kalkulaatorid, et aidata filmiloojatel optimeerida oma tootmist ja vähendada süsiniku jalajälge. Haridusasutused pakuvad samuti erialaseid koolitusi, et tõsta teadlikkust ja anda vajalikke oskusi rohelise tootmise rakendamiseks (Västrik ja Terasmaa 2023).

6.1. Improfilmide häkaton kui keskkonناسõbralik sündmuskorraldus

Roheline sündmusekorraldus tähendab ürituse korraldamist viisil, mis minimeerib keskkonnamõju ja toetab kestlikku arengut. Siin on mõned soovitusel, kuidas muuta häkaton keskkonناسõbralikumaks:

- 🍀 Tagage, et sündmuse toimumiskohas oleksid jäätmete sorteerimise võimalused. Paigaldage selgelt märgistatud prügikastid erinevate jäätmeliikide jaoks. Koolides on oluline paigaldada sortimiskastid, et julgustada õpilasi ja koolitöötajaid jäätmeid sorteerima ja taaskasutama. Näiteks võiksid klassiruumides olla eraldi kastid paberi, plastiku ja olmejäätmete jaoks.
- 🍀 Koolis toimuvate ürituste ja häkatonide ajal võiks õpilasi julgustada kasutama korduvkasutatavaid joogipudeleid ja toidunõusid, vähendades sellega ühekordsete toodete kasutamist.

- ☘ Kasutage võimalusel digitaalseid õppematerjale ja suhtlust, et vähendada paberi kasutamist. Kui on vaja midagi printida, kasutage kindlasti ümbertöödeldud paberit.
- ☘ Kasutage klassiruumides ja teistes tööruumides energiatõhusaid valgusteid ning lülitage need välja, kui neid ei vajata. Häkatoni ajal võiks arutada ka, kuidas energiat säästa, näiteks seadmete välja lülitamine vahepauside ajal.
- ☘ Kui koolil on juurdepääs taastuvenergiaallikatele, näiteks päikesepaneelid, võib häkatoni raames tutvustada õpilastele, kuidas taastuvenergiat kasutatakse.
- ☘ Valige ruumid, kus on palju loomulikku valgust ja hea ventilatsioon, et vähendada vajadust kunstliku valgustuse ja kliimaseadmete järele.
- ☘ Loodusliku valguse kasutamine parandab meeleolu ja suurendab loovust.

7. Õppevideod

Improfilmide häkatoni ettevalmistamisele aitab kaasa põhjalik ettevalmistus, kasuks võiks tulla järgnevatel õppevideote vaatamine:

- 🎥 „**Meie kestlik maailm**“ - maailmahariduse kontseptsiooni tutvustus
<https://youtu.be/HpR0uxHI4kA>
- 🎥 „**Improfilmide häkatoni etapid**“ – ülevaade improfilmide eri etappidest
<https://youtu.be/LtRVkqzYDE>
- 🎥 „**Inspiratsiooni ja ideede leidmine**“ – lühitutvustus, kuidas leida enda filmile ainet kohalikust keskkonnast ning kuidas eri ideed panna üheks looks kokku:
<https://youtu.be/ORZeZeEzwAE>
- 🎥 „**Keskkonnasõbralik häkaton**“ - Improfilmide häkatoni tutvustus kui keskkonnasõbraliku sündmuse korraldamine <https://youtu.be/s4WBABRND30>
- 🎥 „**Operaatoritöö baastõed**“ – ülevaade sellest, kuidas kasutada nutitelefone kvaliteetse video loomisel <https://youtu.be/Jkd5w-qFxag>
- 🎥 „**Video monteerimise baastõed**“ - baastõed video monteerimisel
https://youtu.be/YIEd_g2m2LM
- 🎥 „**Filmiheli**“ - ülevaade video helist ja selle valikust <https://youtu.be/Va9sZadK9hI>
- 🎥 „**Kliimaebaõiglus**“ – sissejuhatus kliima ebaõiglusesse <https://youtu.be/fFlw527pJx4>

Filmi loomise õpetused

- 🎥 Lihtne õpetus animafilmi loomiseks -
<http://jutupliats.weebly.com/lihtne-otildepetus-animafilmi-loomiseks.html>
- 🎥 Filmi loomine fotodest (ajalise vahega film) -
https://onlinemanual.nikonimglib.com/d6/et/08_other_shooting_options_05.html
- 🎥 Video ja selle loomine -
<https://web.htk.tlu.ee/informaatika/opik1/chapter/video-ja-selle-loomine/>
- 🎥 Väikeste filmitegemise ülesannete korraldamise juhend -
https://filmeducationframework.eu/htdocs/docs/ee/vaikeste_filmitegemise_ulesannete_korraldamise_juhend.pdf

8. Kasutatud allikad

- Adorama. 2024. 13 Best Video Editing Tips for Beginners. <https://www.adorama.com/alc/video-editing-tips-for-beginners/>
- Barrance, Tom. 2024. Film sound basics. <https://www.learnaboutfilm.com/making-a-film/film-sound-basics/>
- BBC 2024. One-Minute Movies. <https://www.bbc.co.uk/films/oneminutemovies/howto/story2.shtml>
- Brough, Simon. 2023. A Beginner's Guide to Camera Shots and Angles. <https://enchantedstudios.co.uk/beginners-guide-to-camera-shots-and-angles/>
- Center for Climate Justice 2024. What is Climate Justice? <https://centerclimatejustice.universityofcalifornia.edu/what-is-climate-justice/>
- Climate Just. 2024. What is climate justice? <https://www.climatejust.org.uk/what-climate-justice>
- DUnham, Brent. 2024. What is the Rule of Thirds — Definition and Examples in Film. <https://www.studiobinder.com/blog/what-is-the-rule-of-thirds/>
- Eesti Rakendusuurigute Keskus. 2015. Eesti import arengumaadest ja arengumaade probleemid kaupade tootmisel. https://www.terveilm.ee/leht/wp-content/uploads/2015/09/Arengukoost%C3%B6%C3%B6-%C3%BCmarlaud_uuring.pdf
- E-koolitkott. 2024. Globaalne õiglus. <https://vara.e-koolitkott.ee/h5p/embed/4160>
- Elaine Roberts. 2023. Character Development: A Guide for Screenwriters. <https://www.backstage.com/magazine/article/character-development-for-writers-76109/>
- Euroopa Parlament. 2024. Kliimamuutuste vastu võitlemine.
- European Environment Agency. 2024. Kliimamuutused. <https://www.eea.europa.eu/et/themes/climate/about-climate-change>
- Gates, Chris Ace 2024. How to edit video: A beginner's guide. <https://www.videomaker.com/how-to/editing/editing-technique/how-to-edit-video-a-beginners-guide/>
- GENE 2022. Maailmahariduse Euroopa deklaratsioon aastani 2050 - Dublini deklaratsioon https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewjyodD4rd39AhXP_yoKHXKXDYYQFnoECAsQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.vm.ee%2Fmedia%2F4669%2Fdownload&usg=AOvVaw0zNurTtlfHWVr1fMjCG69N
- Helin, J., Kaarlõp, H-L, Mäe ,K. 2022. Maailmakodaniku pädevusmudel. <https://maailmakool.ee/wp-content/uploads/2023/01/ESTDEV-Padevusmudel-2022.pdf>
- <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/et/sheet/72/kliimamuutuste-vastu-voitlemine>
- <https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng>
- Keskkonnaportaali loodusveeb 2024. Põlevkivienergeetika mõjud elurikkusele. <https://loodusveeb.ee/et/themes/energeetika-ja-elurikkus/polevkivienergeetika-mojud-elurikkusele>
- Kliimaministeerium 2024. Kasvuhoonegaasid Eestis. <https://kliimaministeerium.ee/rohereform-kliima/kliimapoliitika/kasvuhoonegaaside-heitkogused>
- Kliimamuutused.ee. 2021. Mõju näiteid Eestis. <https://www.kliimamuutused.ee/pohjused-ja-tagajarjed/tagajarjed/moju-naiteid-eestis>

- Lannom, SC. 2020. Camera Framing Techniques: Frame Shots Like a Master Filmmaker. <https://www.studiobinder.com/blog/types-of-camera-shot-frames-in-film/>
- Lints, Aimar. 2014. Õppevideo loomine – valgus ja valgustus <https://aimarlints.wordpress.com/2014/09/26/oppevideo-loomine-valgus-ja-valgustus/>
- Maio, Alyssa. 2022. Rules of Shot Composition in Film: A Definitive Guide. <https://www.studiobinder.com/blog/rules-of-shot-composition-in-film/#1-the-rules-of-shot-composition>
- McCutcheon, Rebecca. 2024. Breaking down the 180 Degree Rule in Video Production. <https://earlylightmedia.com/breaking-down-180-rule-axis/>
- Nick LaRovere, Nick. 2020. How to Use Color & Light to Set the Tone in Your Film. <https://totalstoryteller.com/set-tone-with-color-light/>
- Peipsi Koostöö Keskuse käsiraamatud ja õppematerjal: <https://ctc.ee/trukised/kasiraamatud>
- Pictory 2024. How To Write a Script for A One-Minute Video: A Step-by-Step Guide. <https://pictory.ai/blog/one-minute-video-script?el=0171&htrafficsource=pictoryblog>
- Puusepp, L. 2020. Mis on maailmaharidus? <https://mihus.mitteformaalne.ee/mis-on-maailmaharidus/>
- Riigikantselei 2023. Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2023–2025. https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/documents/2023-06/Eesti%20Euroopa%20Liidu%20poliitika%20prioriteedid%202023%E2%80%932025_22.06.pdf
- Riigikantselei. 2024. Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid
- Saadjärv, Riin. 2024. Video ja selle loomine – Digiõpik I kooliaste. <https://web.htk.tlu.ee/informaatika/opik1/chapter/video-ja-selle-loomine/>
- Self-Publishing School. 2023. Storytelling for Beginners – Steps & Proven Tips. <https://self-publishingschool.com/storytelling-for-beginners/>
- Sparksart. 2024. 5 Effective Film Lighting Techniques: A Simple Guide for Beginners. <https://sparksarts.co.uk/film-lighting-techniques/>
- Tomkies, Peter. 2024. A beginner's guide to the rule of thirds <https://www.videomaker.com/article/c10/14215-a-beginners-guide-to-the-rule-of-thirds/>
- United Nations 2024. The 17 Goals. <https://sdgs.un.org/goals>
- Västriik, Riho, Terasmaa, Jaanus. 2023. Rohepööre tungib ka filmitööstusse. <https://arvamus.postimees.ee/7795918/riho-vastrik-jaanus-terasmaa-rohepoore-tungib-ka-filmitoostusse>
- Väikeste filmitegemise ülesannete korraldamise juhend. https://filmeducationframework.eu/htdocs/docs/ee/vaikeste_filmitegemise_ulesannete_korraldamise_juhend.pdf
- Videomaker 2024. Video formats for cell phones. <https://www.videomaker.com/article/c12/14520-video-formats-for-cell-phones/>
- Wikipedia. 2024. One-minute film. https://en.wikipedia.org/wiki/One-minute_film
- Giese, C., Genz, S., Reid, M., Wall, I., Bourgeois, N., Eggert Rysgaard, K. E., Sibbesen, L.A.J., Brandt-Pedersen, M., Faurholt, M. S., Breuning, J., Olsen, B. R., Leonida, M. 2024. Filmihariduse käsiraamat. <https://filmeducationframework.eu>
- Hellerman, J. 2024. How to Make a Dynamic 60-Second Short Film. <https://nofilmschool.com/60-second-short-film-ideas>

LISAD

Lisa 1. Tööleht: idee ettevalmistamine meeskonnas

Peale ideekorjet meeskonnas ning sobiva idee väljalimist pane kirja:

- ◇ Minu filmi peamine teema (2-5 sõna)
- ◇ Filmi peamine sõnum, mida tahan vaatajale edasi anda
- ◇ Stsenariumi kontseptsiooni, peamised süžee punktid
- ◇ Visuaalset stiili
- ◇ Tehnilise jm. vajadused

Lisa 2. Tööleht: *storyboardi* ehk piltloo loomise

Piltloo loomise tööleht Enxhanted studio piltloo põhjad

<https://enchantedstudios.co.uk/beginners-guide-to-camera-shots-and-angles/>

Pealkiri _____

Stseen _____ Asukoht _____

Võtet _____ Kestvus _____

Video _____

Heli _____

Võte _____ Kestvus _____

Video _____

Heli _____

Võte _____ Kestvus _____

Video _____

Heli _____

Võte _____ Kestvus _____

Video _____

Heli _____

Võte _____ Kestvus _____

Video _____

Heli _____

Võte _____ Kestvus _____

Video _____

Heli _____

Lisa 3. Filmitegemise kontrollnimekiri

Kontrollnimekiri väikeste filmitegemise ülesannete korraldamise juhendi põhjal-

https://filmeducationframework.eu/htdocs/docs/ee/vaikeste_filmitegemise_ulesannete_korraldamise_juhend.pdf

- ✓ Nutitelefoni filmimiseks
- ✓ Monteerimiseks tahvelarvuti või arvuti.
- ✓ Montaažiprogramm, mis on kättesaadav nutitelefonis, tahvelarvutis või arvutis.
- ✓ Ligipääs tasuta allalaaditavale muusikale ja heliefektidele.
- ✓ Vaata näiteks neid veebisaite: <https://www.freemusicarchive.org/> , <https://pixabay.com/music/>
- ✓ Lühifilmide vaatamiseks projektoriga ruumi.